

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านยอดดอยวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านยอดดอยวิทยา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองนักเรียน รวม 83 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียน และแบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์และตารางประกอบการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ด้านตัวป้อน ก่อนการใช้หลักสูตร
 - 1.1 ด้านเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนมีเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งจัดทำโดยการระดมความคิดเห็นหลายฝ่ายประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวแทนนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน และมีการได้จัดทำคู่มือการใช้ คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการวัดผลประเมินผลและงานวิจัยเพื่อพัฒนาชั้นเรียน
 - 1.2 ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดเรียน โรงเรียนดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนเปิดเรียนในแต่ละปีการศึกษาโดยมีการประชุมครูและผู้ปกครองนักเรียน เตรียมความพร้อมด้านอาคารสถานที่ด้วยการจัดห้องเรียน ซ่อมแซมส่วนที่เสียหายและปรับปรุงทัศนียภาพของโรงเรียนมีการเตรียมด้านอุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า หนังสือเรียนให้แก่ นักเรียนและครูผู้สอนมีการ

เตรียมในเรื่องการจัดชั้นเรียน เตรียมสื่อการสอนและทำแผนการสอน โดยมีการประชุมครูและ
ผู้ปกครองเพื่อแจ้งให้ทราบ

1.3 การนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนได้จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรและได้ประชุม
ชี้แจงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและดูโครงสร้างของหลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการสอนที่
สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน

1.4 การจัดสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีทางโรงเรียนมีการจัดสื่อสิ่งพิมพ์และ
สื่อเทคโนโลยี โดยการจัดหนังสือเรียนครบทุกกลุ่มสาระซึ่งจัดซื้อจากงบประมาณของรัฐบาล
ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี แต่สื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง เช่น วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ เครื่องบันทึกภาพ
และเสียง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีแต่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งสื่อบางส่วนได้รับการ
บริจาคและทางโรงเรียนจัดซื้อจากเงินอุดหนุนของโรงเรียน

1.5 ด้านการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ทางโรงเรียนมีการจัดห้องเรียน
ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดมุมของแต่ละวิชา และจัดห้องเรียนเอื้อในแต่ละวิชาที่ครู
ประจำชั้นสอน

1.6 ด้านการกำหนดวิธีการและเครื่องมือติดตามการประเมินผลการใช้หลักสูตร
โรงเรียนมีการกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมิน ในรูปแบบการสำรวจ การสัมภาษณ์
การสอบถาม และแบบทดสอบ เพื่อติดตามว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์
ที่ตั้งไว้หรือไม่

2. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ด้านกระบวนการในการใช้หลักสูตร
สถานศึกษา

2.1 ด้านการจัดครูเข้าสอน โรงเรียนสอนทุกวิชาโดยให้ประจำชั้นประถมศึกษาปีที่
1 และ 2 สอนทุกวิชาและและความถนัดเข้าสอน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 โดยครูผู้สอน 1 คน จะรับผิดชอบในการสอนอย่างน้อยคนละ 2 วิชา

2.2 ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนมีแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้
ทั้งภายในโรงเรียนและชุมชน ซึ่งมีการวางแผนในการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการ
จัดการเรียนการสอน เช่น ห้องสมุดของโรงเรียน โรงทอผ้า โรงตีเหล็กของหมู่บ้าน โดยให้นักเรียนมี
ส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ควบคุม แต่แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ยังขาดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ในแหล่งเรียนรู้ เพราะยังขาดความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สมบูรณ์

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์
และการสร้างองค์ความรู้ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายวิชาการและมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มาให้ความรู้เรื่อง การอ่าน คิดวิเคราะห์ และการสร้างองค์

ความรู้แก่คณะครูในโรงเรียน ได้มีการวางแผนเพื่อปฏิบัติการ โดยให้ครูจัดทำแผนการสอนที่มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้ และมีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพิ่มเติมในเรื่องของการพัฒนาผู้เรียนในเรื่องของการคิดวิเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้แบบองค์รวม เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในการเรียนการสอน โรงเรียนมีการติดตามโดยผู้บริหารและครูผู้สอน มีการจัดทำแผนการสอนตรวจสอบแผนการสอน หลังทำการสอนมีการประเมิน มีการติดตามนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว ผู้บริหารมีการติดตามผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และการสอบถาม

3. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ด้านผลผลิตและความพึงพอใจของผู้ปกครองจากการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

3.1 ด้านผลผลิต

3.1.1 นักเรียนมีความรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับพอใช้ มีบางวิชาที่มีผลการเรียนต่ำ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ เพราะขาดแคลนครูผู้สอน วิชาคณิตศาสตร์มีปัญหาเรื่องของการแก้โจทย์ปัญหา การคิดวิเคราะห์ เพราะนักเรียนมีความรู้พื้นฐานน้อยจึงไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ได้ วิชาภาษาไทยมีปัญหาเรื่องการสื่อสารและการอ่านที่ไม่ชัดเจน เพราะนักเรียนใช้ภาษาไทยเฉพาะที่โรงเรียนเมื่ออยู่ที่บ้านนักเรียนใช้ภาษาถิ่นเป็นหลัก และอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนคือเรื่องของเวลาเรียนในแต่ละภาคเรียนมีน้อยเพราะมีการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียนและในชุมชนมาก

3.1.2 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี

3.1.3 นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดี จากการประเมินผลของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาและการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า มีนักเรียนบางคนยังไม่รักษาความสะอาดของร่างกายและเสื้อผ้า ทำให้สุขภาพกายมีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ แต่นักเรียนทุกคนมีร่างกายที่แข็งแรงและมีสุขภาพจิตดี มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส

3.1.4 ด้านความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอน ครูมีการจัดทำแผนการสอนและมีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เกิดความคิดแบบองค์รวม ตลอดจนมีการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ โดยมีครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษาและคอยช่วยเหลือ

3.1.5 โรงเรียนมีการบริหารจัดการหลักสูตรโดยการจัดครูเข้าสอนตามวิชาเอก และตามความถนัด มีบริการวัสดุหลักสูตร

3.2 ด้านความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนจากการใช้หลักสูตร

ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจด้านตัวป้อน ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตอยู่ในภาพรวมระดับมาก โดยมีความพึงพอใจระดับกลาง ในเรื่องความพึงพอใจในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของนักเรียนที่ได้รับจากการพัฒนาหลักสูตร และความพึงพอใจในเรื่องสื่อเทคโนโลยีที่ทางโรงเรียนจัดหาให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร

ผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

4.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น

4.2 ด้านมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร ควรมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการนิเทศติดตามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ต้องมีแนวทางการดำเนินการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและมีแนวทางที่ชัดเจนติดตามอยู่เสมอ

4.3 ด้านการจัดงบประมาณ ควรมีการจัดตั้งงบประมาณซื้อสื่อวัสดุสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่อคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอ

อภิปรายผล

จากการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านขอดคอดวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายได้ดังนี้

1. ด้านตัวป้อนก่อนการใช้หลักสูตร

การมีส่วนร่วม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและครูผู้สอนให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ไม่ทราบว่าโรงเรียนมีการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ไม่เคยเห็นและไม่มีการเผยแพร่ให้ทราบ ไม่ทราบถึงวิธีการจัดห้องเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่มีส่วนร่วมในการจัดแหล่งเรียนรู้และการติดตามการใช้หลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการดำเนินงานน้อย เพราะครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ ทำให้ไม่มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนจึงมีปัญหาในการประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียนและอาจมีปัญหาเรื่องภาษาที่ใช้ในการสื่อสารทำให้มีความเข้าใจไม่ตรงกัน รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางรายมีความคิดว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของทางโรงเรียน ประชาชนมีความรู้ความสามารถจำกัดจึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร แต่จะเป็นผู้รับฟังที่ดีในทุก ๆ เรื่อง

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาสนา ยาวิชัย (2551) ที่พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาประกอบไปด้วยความสัมพันธ์และความร่วมมือของโรงเรียนและชุมชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน และการมีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปฏิบัติได้ตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และได้ลงมือปฏิบัติแล้วแต่ยังไม่เห็นผลชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดของไชยรัตน์ ปรานี (2545) ที่กล่าวถึงปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษา เคารพในศักยภาพการพัฒนาตนเอง รู้สึกความเป็นเจ้าของ เห็นความสำคัญของตนเองและความเจริญของส่วนรวม และเงื่อนไขโครงสร้างของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ทราบว่าทางโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองไม่เข้าใจเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนขาดการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กมล ภูประเสริฐ (2544:35) กล่าวว่า ควรมีการชี้แจงและประชาสัมพันธ์ให้บุคคลในสถานศึกษา ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นทราบถึงกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในลักษณะการทำเอกสาร การประชุมชี้แจง การประชุมปฏิบัติการ ซึ่งอาจดำเนินการตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การใช้หลักสูตรเพื่อให้บุคคลต่างๆ ในสถานศึกษาได้เข้าใจหลักสูตรของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านกระบวนการในการใช้หลักสูตร

ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนมีแผนการจัดการเรียนรู้ภายใน โรงเรียนและชุมชน ซึ่งมีการวางแผนในการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยครูเป็นผู้ควบคุม แต่แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ยังขาดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อาชญญา รัตนอุบล (2538) ที่ได้ศึกษาปัญหาการใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนพบว่า การขาดการวางแผนการใช้ การจัดกิจกรรมการศึกษา บุคลากรผู้จัดกิจกรรมมิได้กำหนดในแผนกิจกรรมว่าจะใช้แหล่งการเรียนรู้ของชุมชนในกิจกรรมใด ขั้นตอนใด ดังนั้น จึงแล้วแต่ผู้จัดกิจกรรมว่าจะใช้แหล่งเรียนรู้หรือไม่ใช้ การใช้แหล่งการเรียนรู้ยังขาดความต่อเนื่อง ใช้เพียงครั้งสองครั้งก็ไม่ใช่ อีกการติดตามประเมินผลการใช้มีน้อย ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ถึงผลดี และผลเสียในการนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรม เช่นเดียวกับมีศักดิ์ แสงศิลา (2549) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมและรูปแบบการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในแต่ละแหล่งเรียนรู้นั้นต้องจัดตามความพร้อมและศักยภาพของแหล่งการเรียนรู้ นั้น ๆ การจัดแสดงสิ่งของเหล่านี้ทำให้ชุมชนรู้จักอดีต รู้จักรากเหง้าทางวัฒนธรรมสามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยเกิดการเรียนรู้ และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

ด้านการติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมีการวางแผน การติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน มีการจัดทำแผนการสอน ตรวจแผนการสอน หลังทำการสอนมีการประเมิน มีการติดตามนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว ผู้บริหารมีการติดตามผลการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับอ้อมอารี สุวรรณศรี (2547) ที่กล่าวถึงการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรของโรงเรียนดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลาย และผู้บริหารเปิดใจรับฟังปัญหาของครูในทุกๆด้าน ทำให้ครูมีกำลังใจในการทำงาน นอกจากนี้จิตทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารว่าควรดำเนินการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิค วิธีและเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ให้ขวัญกำลังใจ ตลอดจนส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเหมาะสมและยุติธรรม โดยยึดระบบคุณธรรมเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับ เทอดชาติ ชัยพงษ์ (2540) ที่พบว่า การใช้หลักสูตรนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญของการนิเทศภายใน ให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการนิเทศภายใน โรงเรียนให้มากที่สุดและให้ความสำคัญการปฏิบัติตามแผน/โครงการที่กำหนดโดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์และการสอบถามด้านการติดตามการใช้หลักสูตร

3. ด้านผลผลิตจากการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

ด้านความรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ นักเรียนมีความรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่ในระดับพอใช้ มีบางวิชาที่มีผลการเรียนต่ำ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ เพราะขาดแคลนครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์มีปัญหาเรื่องของการแก้ไขโจทย์ปัญหาการคิดวิเคราะห์ เพราะนักเรียนมีความรู้พื้นฐานน้อย จึงไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ได้ วิชาภาษาไทยมีปัญหาเรื่องการสื่อสารและการอ่านที่ไม่ชัดเจน เพราะนักเรียนใช้ภาษาไทยเฉพาะที่โรงเรียนเมื่ออยู่ที่บ้านนักเรียนใช้ภาษาถิ่นเป็นหลัก สอดคล้องกับ พรรณทิพา อินธิมา (2551) ที่กล่าวว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์การประเมิน เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวเขา มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน โดยนักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่นของตนเอง บางคนยังพูดภาษาไทยยังไม่คล่อง ฟังภาษาไทยไม่เข้าใจ ทำให้เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรักษ์ โนชัย (2543) ที่ได้สรุปปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำหรับการเรียนการสอนในโรงเรียนที่เป็นชาวเขา คือ ปัญหาทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน เมื่อพื้นฐานความรู้ ทางภาษาไทยไม่คล่องทั้งทักษะการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน จึงเป็นการยากที่เด็กจะเข้าใจในทุก ๆ กลุ่มประสบการณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 โรงเรียนควรจัดให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้ครูผู้สอน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

1.2 โรงเรียนควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาให้กับครูที่ได้รับการบรรจุใหม่

1.3 ควรจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์และมีการดำเนินการใช้อย่างเป็นระบบให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนมากที่สุด

1.4 ควรมีการส่งเสริมการสร้างประสบการณ์ความรู้ที่สามารถเปิดโลกทัศน์ให้กับนักเรียนเพิ่มมากขึ้นเพื่อพัฒนาการคิดอย่างเป็นระบบ

1.5 ควรจัดให้มีเครื่องมือและแผนการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความต่อเนื่องครบทุกระยะ ได้แก่ ก่อนการใช้หลักสูตร ระหว่างใช้และหลังการใช้หลักสูตร

2.2 ควรมีการนำผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปปรับใช้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตร

2.3 ควรเพิ่มวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมการสนทนากลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง